

Quido Emil Kujal (1894–1970) (1840) 1903–1970

Quido Emil Kujal, úředním jménem uvedeným v matrice jako Emil Stanislav Kujal, se narodil ve východočeské Dobrušce v roce 1894. Téměř ve všech zdrojích¹⁾ je dnem jeho narození uváděn 23. listopad, ale ve skutečnosti se E. Kujal narodil o několik dní dříve, konkrétně již 13. listopadu.²⁾

Školní vzdělání získal na obecné a měšťanské škole v Dobrušce,³⁾ a ačkoliv se jeho předkové živilí řemeslem, jeho otec byl obuvník a jeho děd a praděd byli tesaři,⁴⁾ on pokračoval dále ve vzdělávání na průmyslové škole pokračovací v Dobrušce, kde se ve školním roce 1908/1909 učil na obchodníka.⁵⁾ Od května 1909 do října 1911 byl zaměstnán jako kancelářský/manipulační praktikant u firmy Berger et Munk a posléze v Záložním úvěrovém ústavu v Hradci Králové.⁶⁾

Poté přesídlil E. Kujal do Prahy, kde nadobro opustil dráhu bankovního úředníka a vydal se směrem k filmovému oboru. Mezi lety 1915 až 1919 byl správcem a vedoucím úředníkem městského biografu Minuta a zároveň pracoval jako asistent ředitelství Městského divadla Královských Vinohradů.⁷⁾ V dalších letech zastával pozici ředitele v kinech Orient a Sanssouci.⁸⁾ Avšak hlavním cílem Kujalova profesního života se stala dráha filmového novináře. První články mu začaly vycházet v pražském deníku *Union* už v roce 1913 a od roku 1916 se již trvale věnoval novinářské činnosti, nejprve z oblasti kinematografie a divadla, později i televize. V roce 1920 založil a redigoval stálou filmovou rubriku v deníku *Večerní České slovo*. Rubrika „Z filmového světa“ začala vycházet 9. listopadu 1920.⁹⁾ V násled-

1) Toto se netýká pouze literatury, ale i úředních dokumentů, např. jeho cestovního pasu vydaného dne 18. července 1927. Viz Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 1, Cestovní pas.

2) Státní oblastní archiv v Zámruku (dále jen SOA Zámruks), f. Sbírka matrik východočeského kraje 1587–1949, f. ú. Dobruška, sign. 26-3854, matrika N 1883-1900, fol. 176.

3) Většinou byl klasifikován výborně nebo chvalitebně, občas i dobře. Pokud si nějaký předmět zlepšil z trojky na dvojku, tak se v jiném zase zhoršil. Nepovinně navštěvoval i hodiny francouzského a německého jazyka.

4) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 2, inv. č. 116, Rodný a křestní list Josefa Kujala (*1850); SOA Zámruks, f. Sbírka matrik východočeského kraje 1587–1949, f. ú. Dobruška, sign. 26-3854, matrika N 1883-1900, fol. 176.

5) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 2, Vysvědčení z obecné a měšťanské školy v Dobrušce; Tamtéž, inv. č. 3, Výkaz z 1. třídy průmyslové školy pokračovací v Dobrušce.

6) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 4, Vysvědčení o zaměstnání u firmy Berger a Munk v Hradci Králové. Tamtéž, inv. č. 5, Vysvědčení o zaměstnání v Záložním úvěrním ústavu v Hradci Králové.

7) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 6, Vysvědčení o zaměstnání na ředitelství Městského divadla Královských Vinohrad v Praze a vedení biografu Minuta.

8) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 18, Žádost o odstranění křivdy adresované Svazu československých novinářů s životopisnými údaji a vyličením finanční situace.

9) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 18, Žádost o odstranění křivdy adresované Svazu československých

dujícím roce založil za finanční pomoci svého staršího bratra Karla filmový týdeník *Český filmový zpravodaj*, E. Kujal byl vydavatel a odpovědný redaktor. Jednalo se o první ryze český filmový týdeník, jehož první číslo vyšlo 26. února 1921 a poslední dne 7. února 1942.¹⁰⁾ „K filmům nepřistupoval z pozic uměleckých, ale národnostních a hospodářských. Za celých jednadvacet let existence časopisu neobjevila se v něm ani jedna odsuzující kritika špatného českého filmu.“¹¹⁾

Od 21. června 1939 byla na území protektorátu vydána celá řada protizidovských opatření, a aby mohl i nadále působit jako veřejně činný novinář, musel E. Kujal doložit svůj árijský původ.¹²⁾ V prosinci roku 1940¹³⁾ uveřejnil ve svém týdeníku kritiku filmu *Žid Süß*, který:

... přinutí každého diváka k vážnému přemýšlení nad židovskou otázkou. Film, natočený podle historické pravdy jako výmluvná freska z dějin působení Židovstva v árijských zemích, stojí vysoko nad průměrem běžné produkce a strhuje svou přesvědčivostí. Z historických skutečností, které tento nákladný a skvěle sehraný film rozvíjí, může se každý divák poučiti.¹⁴⁾

Nicméně ani doložení nežidovského původu, ani chvála propagandistických německých filmů neochránily Kujalův týdeník v roce 1942 před zrušením ze strany protektorátních úřadů. Ještě v témže roce byl E. Kujal Českomoravským filmovým ústředím delegován na pozici vedoucího a odpovědného redaktora týdeníku *Kinorevue*, který zůstal po zrušení *Českého filmového zpravodaje* jediným česky vydávaným filmovým časopisem v době II. světové války. Tuto funkci zastával od 15. května 1942 do 1. května 1945. Po válce, kdy bylo vydávání týdeníku *Kinorevue* ukončeno, působil krátce jako lektor u Státní filmové dramaturgie a od října 1945 jako tiskový referent v úřadu zplnomocněnce pro dovoz a vývoz filmů. Dne 1. března 1948 byl vyloučen z veškeré filmové činnosti na pokyn Ústřední rady odborů, nicméně na zásah tehdejšího ministra informací Václava Kopeckého a vysokého ministerského úředníka Vítězslava Nezvala bylo toto rozhodnutí přehodnoceno, avšak jemu přislíbené místo ve filmové dramaturgii bylo již obsazeno. Nadále tedy působil pouze jako externí redaktor, jeho články a kritiku si mohli čtenáři přečíst na stránkách týdeníku *Svět práce*.¹⁵⁾

Mezi lety 1949 a 1953 trpěl vleklými zdravotními problémy s páteří a zrakem, které mu znemožňovaly vykonávat pravidelné zaměstnání, věnoval se tedy alespoň literární činnosti. V této době napsal

novinářů s životopisnými údaji a vyličením finanční situace; Tamtéž, inv. č. 12, Žádost o individuální úpravu důchodu s údaji o celoživotní pracovní činnosti; Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 2. Praha: Čs. filmový ústav 1989, s. 193.

10) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 12, Žádost o individuální úpravu důchodu s údaji o celoživotní pracovní činnosti.

11) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 2. Praha: Čs. filmový ústav 1989, s. 205–206.

12) V osobním fondu je dochovaná žádost na Farní úřad v Holicích o dohledání matričních údajů jeho prarodičů z matčiny strany ze září 1939 i samotné rodné listy jeho rodičů a prarodičů. Viz NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 2, inv. č. 113–117.

13) Od podzimu 1940 začala řada domácích periodik publikovat vlastní antisemitské texty. Viz Petr Bednařík – Jan Cebe, *Antisemitismus a česká média v počátečním období protektorátu*. In: Miroslava Langhamerová (ed.), *Terezínské listy: sborník Památníku Terezín 43/2015*. Praha: Oswald 2015, s. 52–53.

14) Quido Emil Kujal, *Žid Süß*. *Český filmový zpravodaj* 20, 1940, č. 23 (7. 12.), s. 4–5.

15) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 12, Žádost o individuální úpravu důchodu s údaji o celoživotní pracovní činnosti; Tamtéž, inv. č. 18, Žádost o odstranění krivdy adresovanému Svazu československých novinářů s životopisnými údaji a vyličením finanční situace.

několik divadelních her a román. Po zlepšení svého zdravotního stavu nastoupil v březnu 1954 na místo redaktora do Československé televize (dále jen ČST), kde kvůli velice nízkému důchodu pracoval téměř až do své smrti v 75 letech. I zde se však setkal s diskriminací, která se s ním táhla už od března 1948 a které se nikdy nezbavil.¹⁶⁾

Vzhledem k okolnostem, že doba, kdy jako novinář pracoval pouze na základě smlouvy o díle, převažovala nad dobou, kdy byl penzijně pojištěn, byl jemu vyměřený důchod značně nízký. E. Kujal se od roku 1959 několikrát marně snažil žádat o individuální zvýšení svého důchodu, ale nepomohla ani intervence v kanceláři prezidenta republiky, ani u ministerstva školství a kultury. Státní úřad sociálního zabezpečení v Praze byl neoblomný a veškeré žádosti zamítal s odůvodněním, že by to bylo nezákonné.¹⁷⁾

Kromě filmové novinářiny se E. Kujal věnoval i filmové a divadelní tvorbě. Ve dvacátých a třicátých letech byly na základě jeho námětu či scénáře natočeny filmy AKCIE P. Ž. H. (1919), NAD PROPASTÍ (1921), CESTY K VÝŠINÁM (1921), POSLEDNÍ POLIBEK (1922), SYN HOR (1925), KDYŽ STRUNY LKAJÍ (1930), HUDBA SRDCÍ (1934) a BARBORA ŘADÍ (1935).¹⁸⁾ Poslední dva jmenované filmy jsou již zvukové.¹⁹⁾ V roce 1926 si E. Kujal zahrál v krátkometrážním dokumentu NEDĚLE ČESKÝCH FILMOVÝCH PRACOVNÍKŮ, který režíroval Sláva Kamilov a nasnímal Otto Heller.²⁰⁾ V pražském divadleku Adria spoluzakládal Socialistickou scénu a působil i jako dramaturg Intimní scény.²¹⁾ Z jeho pera pocházejí divadelní hry *Alchimista*, *Banka Universal*, *Bohatýr lidu* (Giuseppe Garibaldi), *Ctnostná Zuzanka*, *Dva světy*, *Hvězdy jsou různé (Družice)*, *Kletba zlata (Na hradě pražském)*, *Lovci spásy*, *Mořský vzduch*, *Na letním sídle*, *Proměna malíře Neklana*, *Stezkou života*, *Věčný boj*, *Věž (Panská smlouva)*, *Vlnobití a Zeleň pro lásku*.

Všestranné umělecké nadání se u E. Kujala projevilo i v malířské tvorbě. V září roku 1941 uspořádal výstavu olejů s názvem „Moře a figurální komposice“. Výstava se konala ve výstavní síni Naše Praha a k vidění, případně i k zakoupení zde bylo 61 autorských olejů.²²⁾

E. Kujal byl aktivně činný nejen na tuzemské filmové a novinářské scéně, ale i na scéně mezinárodní. V domácích organizacích zastával funkci předsedy osvětového odboru a odboru filmových autorů při Československé filmové unii,²³⁾ předsedy Filmového semináře, byl jedním ze zakládajících členů

16) Přidělený plat v ČST byl ten nejnižší možný a zvyšování platu se dělo v řádech desetikorun. Viz NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 18, Žádost o odstranění krivdy adresované Svazu československých novinářů s životopisnými údaji a vylíčením finanční situace.

17) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 12–18, Žádosti a korespondence k úpravě důchodů v letech 1959 až 1968.

18) Filmový přehled. Dostupné online: <<https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/11316/quido-e-kujal>>, [cit. 18. 9. 2019].

19) E. Kujal se ve svých článcích uveřejňovaných na stránkách *Českého filmového zpravodaje* zpočátku stavěl proti zvuku ve filmu. Obával se, že zvuk připraví film o jeho mezinárodnost. Naopak s nadšením přivítal příchod barevného filmu. Viz Michaela Koželuhová, *Barva v raném období kinematografie a její uplatnění v domácím filmovém průmyslu*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita 2013, s. 33.

20) NEDĚLE ČESKÝCH FILMOVÝCH PRACOVNÍKŮ (Sláva Kamilov, 1926).

21) Helena Malinová. *Inventář Kujal Quido Emil (1894–1970)*. Hradištko pod Medníkem: Národní filmový archiv 2003, s. 4.

22) NFA, f. Kujal Quido Emil, kart. 2, inv. č. 59, Katalog výstavy obrazů filmového žurnalisty Quida Emila Kujala; Informační systém abART. Dostupné online: <<http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=osobanavstavach&IDosoby=23670>>, [cit. 11. 9. 2019].

23) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 3/2. Praha: Čs. filmový ústav 1990, s. 576, 646.

Sdružení filmových novinářů při Svazu novinářů a od 1. ledna 1956 i členem Svazu československých filmových novinářů. V letech 1926 až 1938 podnikl několik studijních cest po Evropě, na nichž se zúčastnil I. mezinárodního kongresu kinematografie v Paříži v roce 1926 a Mezinárodního filmového kongresu v Berlíně v roce 1935. V témže roce utvořili zástupci československého filmového tisku²⁴⁾ valné sdružení a jako národní sekce československá přistoupili k mezinárodní federaci filmového tisku.²⁵⁾ V letech 1936 až 1937 zastával E. Kujal dokonce funkci viceprezidenta FIPRESCI.²⁶⁾

Zakladatel *Českého filmového zpravodaje*, spisovatel, scenárista a filmový novinář Quido Emil Kujal zemřel v Praze 17. září 1970.²⁷⁾

Archivní fond Kujal Quido Emil (1894–1970), který je uložený v oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu, není co do rozsahu příliš velký, má pouze dva kartony, přesto však jsou v něm zastoupeny archiválie průřezově dokumentující prakticky celý život tohoto filmového publicisty a scenáristy. Počínaje rodnými listy jeho předků, kterými musel doložit árijský původ, aby mohl zastávat během II. světové války pozici veřejně činného žurnalisty, přes vysvědčení z obecné a měšťanské školy a ze školy pokračovací, korespondenci s významnými představiteli československé kulturní scény, blahopřání k významným životním jubileím, scénáře, divadelní hry, které tvoří většinu tohoto osobního fondu, až po neúspěšné žádosti o zvýšení důchodu a smuteční oznámení. Zajímavá byla jeho sbírka fotografií domácích i zahraničních významných osobností, z nichž portréty tuzemských herců a hereček rozšířily fotografickou sbírku portrétů Národního filmového archivu. V rámci oddílu Varia jsou ve fondu dochovány i sbírky pohlednic mimo jiné z jeho rodné Dobrušky, z českých měst a lázní nebo reprodukce obrazů slavných mistrů.

Jiří Kutil

24) Členové sdružení byli: Quido Emil Kujal (*Český filmový zpravodaj*), Jiří Havelka (*Filmový kurýr*), Franz Anton Pleyer (*Filmwoche*) a Frank Hanuš Argus (*Prager Film Kurier*). Viz Zdeněk Štábala, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 3/2. Praha: Čs. filmový ústav 1990, s. 505.

25) Fédération Internationale de la Presse Cinématographique (dále jen FIPRESCI).

26) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 1, inv. č. 18, Žádost o odstranění křivdy adresovanému Svazu československých novinářů s životopisnými údaji a vyličením finanční situace; Zdeněk Štábala, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*, sv. 3/2. Praha: Čs. filmový ústav 1990, s. 505.

27) NFA, f. Kujal Quido Emil, kar. 2, inv. č. 105, Smuteční oznámení o úmrtí a pohřbu Quida Emila Kujala.